

BELGISCHE SENAAT**ZITTING 1989-1990**

12 OKTOBER 1989

Voorstel van wet tot aanvulling van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN UITGEBRACHT DOOR DE HEER VANLERBERGHE

Waar enerzijds het algemeen principe bij de lijkbezorging de eerbiediging van de wil van de overledene is, dient anderzijds vastgesteld te worden dat deze laatste wilsbeschikking niet steeds kan uitgevoerd worden, op de eerste plaats dan omdat men er niet van op de hoogte is of kan zijn.

Het voorstel van wet heeft tot doel de burgers de mogelijkheid te bieden hun laatste wilsbeschikking in verband met de verassing in het hoofdregister van de bevolking in te schrijven, waardoor de kans vermindert dat de laatste wil van de overledene niet geëerbiedigd wordt.

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen :

1. Vaste leden : de heren Cerexhe, voorzitter; Borremans, Cardoen, Crucke, De Loor, Donnay, Flagothier, Luyten, Mouton, mevr. Panneels-Van Baelen, de heren Paque, Peetermans, Pinoie, Suykerbuyk, Tant, Toussaint, Vandenhautte, Van Eetvelt en Vanlerberghe, rapporteur

2. Plaatsvervangers : de heren Delloy, Kelchtermans, Kenzeler en mevr. Van den Bogaert-Ceulemans

3. Andere senatoren : de dames Harnie en Truffaut.

R. A 14364*Zie :***Gedr. St. van de Senaat :**

260-1 B Z 1988) Voorstel van wet

SENAT DE BELGIQUE**SESSION DE 1989-1990**

12 OCTOBRE 1989

Proposition de loi complétant la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE L'INTERIEUR PAR M. VANLERBERGHE

Alors que le principe général qui régit les funérailles est le respect de la volonté du défunt, il nous faut constater que le souhait du défunt ne peut pas toujours être respecté, et ce principalement parce que l'on n'est pas ou que l'on ne peut pas être au courant de ses dernières volontés.

La proposition de loi a pour but de permettre aux citoyens d'inscrire dans le registre principal de la population leur souhait d'être incinérés, ce qui diminuerait le risque que les dernières volontés du défunt ne soient pas respectées.

Ont participé aux travaux de la Commission :

1. Membres effectifs : MM. Cerexhe, président; Borremans, Cardoen, Crucke, De Loor, Donnay, Flagothier, Luyten, Mouton, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Peetermans, Pinoie, Suykerbuyk, Tant, Toussaint, Vandenhautte, Van Eetvelt et Vanlerberghe, rapporteur.

2. Membres suppléants : MM. Delloy, Kelchtermans, Kenzeler et Mme Van den Bogaert-Ceulemans.

3. Autres sénateurs : Mmes Harnie et Truffaut.

R. A 14364*Voir :***Document du Sénat :**

260-1 (S.E. 1988) Proposition de loi

I. Algemene bespreking

De Minister heeft geen principiële bezwaren tegen de beschikkingen van het voorstel van wet. Hij wijst erop dat sommige burgers de voorkeur geven aan een geschreven verklaring, al dan niet met geheimhouding, om eventuele spanningen binnen familie- of kennissenkring te vermijden.

De Commissie is eenparig de mening toegedaan dat, hoe dan ook, de laatste wilsbeschikking van de overledene dient geëerbiedigd te worden.

Tevens wordt er de nadruk op gelegd dat elke verklaring van laatste-wilsbeschikking uiteraard herroepbaar is. Er dient daarenboven opgemerkt dat er geen inschrijvingsplicht opgelegd wordt: men kan trouwens verder een beroep doen op de bestaande procedures vervat in de artikelen 20 en 21 van de wet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

Op de vraag hoe de afstand van een lijk aan een wetenschappelijke instelling geregeld of gereguleerd is, wordt geantwoord dat hiervoor een specifieke reglementering voorzien is die o.m. een schriftelijke verklaring ter zake oplegt.

Wat een eventuele testamentaire wilsbeschikking tot verassing betreft, wordt erop gewezen dat dit enerzijds wel de geheimhouding verzekert, doch dat dit anderzijds tot gevolg heeft dat de totale inhoud van de testamentaire akte bekend raakt aan derden.

De suggestie om de laatste wilsbeschikking bij de identiteitskaart te voegen, wordt als onpraktisch afgedaan omdat het betrokken geschrift meestal niet tijdig zal gevonden worden of zelfs kan vernietigd zijn. Dit geldt eveneens voor een willekeurig bij te houden officieel formulier. Eventueel zou de laatste wilsbeschikking op de identiteitskaart kunnen genoteerd worden, wat echter in tegenspraak zou zijn met de in het verleden uitdrukkelijk geformuleerde wil om zo weinig mogelijk vermeldingen op de identiteitskaart te schrijven.

Ook wordt er de nadruk op gelegd dat het stemmen van het wetsvoorstel geen aanleiding mag geven tot commercialiseren: het mag niet tot gevolg hebben dat begrafenisondernemingen een « promotie-actie » ondernemen om de mensen ertoe aan te zetten tijdens het leven reeds een beslissing te nemen en/of bekend te maken.

Op de suggestie van een lid om de inschrijving niet te laten gebeuren door een ambtenaar van de burgerlijke stand, die een « illustere onbekende » is, maar wel langs het college om, reageert de Minister uitgesproken negatief. Hij wenst niet dat de gemeentebesturen in deze aangelegenheid zouden tussenkomen.

Een lid wijst erop dat de formulering van het voorstel van wet (« geldt eveneens ») ertoe kan leiden dat men dit interpreteert in die zin dat er meerdere aan

I. Discussion générale

Le Ministre n'a aucune objection de principe contre les dispositions de la proposition de loi. Il remarque que certains citoyens donnent la préférence à une déclaration écrite, qui sera ou non tenue secrète, pour éviter d'éventuelles tensions au sein de la famille ou du cercle d'amis.

La Commission estime à l'unanimité que, quoi qu'il en soit, les dernières volontés du défunt doivent être respectées.

On insiste sur le fait que toute déclaration de dernière volonté est, bien entendu, révocable. En outre, il convient de remarquer qu'aucune obligation d'inscription n'est imposée: on peut d'ailleurs continuer à recourir aux procédures existantes, prévues aux articles 20 et 21 de la loi sur les funérailles et sépultures.

A la question de savoir comment est organisée ou réglementée la cession d'un corps à une institution scientifique, le Ministre répond qu'une réglementation spécifique est prévue à cet égard, laquelle impose notamment une déclaration écrite.

En ce qui concerne une éventuelle disposition testamentaire d'incinération, on répond que si, d'une part, elle assure la discrétion, d'autre part, elle implique que l'ensemble du contenu de l'acte testamentaire sera porté à la connaissance de tiers.

La suggestion de joindre les dernières volontés à la carte d'identité est rejetée, étant peu pratique: le document en question sera généralement trouvé trop tard ou pourra même avoir été détruit. Cela vaut également pour tout autre document officiel à conserver. Eventuellement, les dernières volontés pourraient figurer sur la carte d'identité, mais cela serait contraire à la volonté, exprimée formellement par le passé, de porter le moins possible d'inscriptions sur la carte d'identité.

On insiste également sur le fait que le vote de la proposition de loi ne doit pas ouvrir la voie à la commercialisation: il faut éviter que les entrepreneurs des pompes funèbres ne commencent à organiser des « actions de promotion » afin d'inciter les gens à prendre une décision de leur vivant et/ou à la rendre publique.

Un membre ayant suggéré que l'inscription ne se fasse pas par l'officier de l'état civil, lequel est un « illustre inconnu », mais plutôt à l'intervention du collège, le Ministre réagit de manière résolument négative. Il ne tient pas à ce que les administrations communales interviennent en cette matière.

Un membre signale que la proposition de loi telle qu'elle est formulée (« tient également lieu ») peut être interprétée comme permettant l'existence de plu-

vragen kunnen bestaan. Er zou dan ook beter een zekere voorrang dienen voorzien te worden. De tekst zou dan eventueel kunnen luiden: « kan eveneens gelden als aanvraag ».

Het lid wijst erop dat de aanvraag, voorzien in het voorstel van wet, gelet op de formulering, als een volwaardige aanvraag aangezien dient te worden, wat niet het geval is met de akte voorzien in artikel 21, § 1, van de wet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, die als aanvraag om het verlof « kan » gelden, wat eerder op een mogelijkheid of een eventualiteit wijst.

Hierop wordt geantwoord dat de tekst van het voorstel van wet in feite een assimilatie is met het bepaalde in artikel 21, § 1, van deze wet.

Verschillende leden wijzen erop dat het voorstel van wet wel de mogelijkheid voorziet om de wilsbeschikking tot verassing in te schrijven in het bevolkingsregister, doch dat een dergelijke inschrijving van een wens tot teraardebestelling niet bestaat.

De Minister meent dat evengoed de wens tot verassing als tot begraving dient geëerbiedigd te worden. Dit is ook de mening van de Commissie en met name van de auteur die het voorstel in de Commissie heeft ingeleid.

II. Artikelsgewijze bespreking

Met het doel én de wil tot verassing én de wil tot teraardebestelling te eerbiedigen, wordt volgend amendement ingediend:

« Het enig artikel te vervangen als volgt:

« In de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging wordt een artikel 15bis ingevoegd, luidende:

« Artikel 15bis. — 1° De teraardebestelling kan gebeuren door begraving of door lijkverbranding.

2° Elkeen kan tijdens zijn leven een vrijwillige schriftelijke kennisgeving van zijn laatste wilsbeschikking inzake de wijze van lijkbezorging, richten tot de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn gemeente.

3° Deze kennisgeving wordt in de bevolkingsregisters ingeschreven op de door de Koning bepaalde wijze.

4° Deze laatste wilsbeschikking wordt gelijkgesteld met de aanvraag om verlof tot lijkverbranding, voorzien in artikel 20, § 1, of met de akte voorzien in artikel 21, § 2. »

seurs demandes. Aussi serait-il préférable de prévoir un certain ordre de priorité. Le texte pourrait éventuellement être reformulé de la manière suivante: « peut également tenir lieu de demande ».

L'intervenant signale que, compte tenu de la formulation choisie, il y a lieu de considérer la demande visée dans la proposition de loi comme une demande à part entière, ce qui n'est pas le cas de l'acte prévu à l'article 21, § 1er, de la loi sur les funérailles et sépultures, qui « peut tenir lieu de demande d'autorisation », ce qui indique plutôt une possibilité ou une éventualité.

A quoi il est répondu que le texte de la proposition de loi est en fait une assimilation aux dispositions de l'article 21, § 1er, de cette loi.

Plusieurs membres relèvent que si la proposition de loi prévoit la possibilité d'inscrire dans le registre de la population les dernières volontés en matière d'incinération, une telle inscription n'existe pas en ce qui concerne la volonté d'être inhumé.

Le Ministre estime que tant la volonté d'être incinéré que celle d'être inhumé doivent être respectées. Tel est également l'avis de la Commission, et notamment de l'auteur, qui a commenté la proposition devant la Commission.

II. Discussion des articles

Dans le but que soient respectées à la fois la volonté d'être incinéré et la volonté d'être inhumé, l'amendement suivant est déposé:

« Remplacer cet article par ce qui suit:

« Il est inséré dans la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures un article 15bis, rédigé comme suit:

« Article 15bis. — 1° Il y a deux modes de sépulture: l'inhumation et l'incinération.

2° Toute personne peut, de son vivant, informer de son plein gré et par écrit l'officier de l'état civil de sa commune de ses dernières volontés quant au mode de sépulture.

3° Cette communication est consignée au registre de la population de la manière déterminée par le Roi.

4° Cet acte de dernière volonté est assimilé à la demande d'autorisation d'incinération prévue à l'article 20, § 1er, ou à l'acte prévu à l'article 21, § 2. »

Hierop worden volgende subamendementen ingediend:

« A) In het 2° van dit artikel, na de woorden « wijze van lijkbezorging » in te voegen de woorden « en inzake confessionele of niet-confessionele begrafenisplechtigheid ».

B) In het 3° van dit artikel de woorden « de bevolkingsregisters » te vervangen door de woorden « het hoofdregister van de bevolking ».

Een lid wenst het eerste subamendement nader te onderzoeken in functie van de verantwoordelijkheden van de gemeenten. De gemeente is verantwoordelijk voor de begraafplaatsen en voor de begrafenis. Dient de gemeente eveneens verantwoordelijkheden te dragen wat de plechtigheden betreft? Wat zal het gemeentebestuur doen indien de overledene in zijn laatste wilsbeschikking voor een confessionele plechtigheid opteert en de familie een burgerlijke plechtigheid voorziet?

De Minister verklaart dat de gemeente in deze gelegenheid geen enkele verantwoordelijkheid draagt.

Meerdere leden zijn geen principiële tegenstanders van het eerste subamendement doch opperen een aantal bezwaren: men is er niet van overtuigd dat de handelingen voorafgaand aan de begraafing of de lijkverbranding nader dienen gespecificeerd te worden in de wet.

Een lid wijst er daarenboven op dat het hoofddoel van het voorstel van wet door het subamendement wordt voorbijgestreefd.

De Minister verwijst naar een omzendbrief van 22 februari 1988 betreffende de « inschrijving door de gemeente van de laatste wilsbeschikking inzake de wijze van teraardebestelling »:

« De gemeenten mogen, facultatief, de laatste wilsbeschikkingen inzake de wijze van teraardebestelling aanvaarden die door de burgers op vrijwillige basis worden meegedeeld.

Elke gemeente moet derhalve vrij kiezen of ze al dan niet bereid is die dienst aan de bevolking te verlenen. Bij een positieve keuze moeten alle burgers, die zulks wensen, gebruik kunnen maken van de aangeboden dienst.

De inschrijving van de laatste wilsbeschikking inzake de wijze van teraardebestelling legt aan de gemeenten geen enkele verantwoordelijkheid op voor het opzoeken van de personen belast met de begrafenis, voor de uitvoering van de laatste wilsbeschikking en voor de geldigheid ervan overeenkomstig de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging (*Belgisch Staatsblad* van 3 augustus 1971).

A cet amendement sont déposés les sous-amendements suivants:

« A) Au 2° de cet article, après les mots « quant au mode de sépulture », insérer les mots « et au caractère confessionnel ou non confessionnel de la cérémonie funéraire ».

B) Au 3° de cet article, remplacer les mots « registre de la population » par les mots « registre principal de la population. »

Un membre désire approfondir l'examen du premier sous-amendement en fonction des responsabilités des communes. La commune est responsable des sépultures et des inhumations. Doit-elle également assumer les responsabilités en matière de cérémonies? Que fera l'administration communale si le défunt a opté, dans ses dernières volontés, pour une cérémonie confessionnelle et que la famille prévoit une cérémonie civile?

Le Ministre déclare que la commune n'a aucune responsabilité en cette matière.

Plusieurs membres ne sont pas, en principe, opposés au premier sous-amendement, mais soulèvent un certain nombre d'objections: ils ne sont pas convaincus que les actes qui précèdent l'inhumation ou l'incinération doivent être spécifiés par la loi.

Un commissaire souligne en outre que le sous-amendement va plus loin que l'objet principal de la proposition de loi.

Le Ministre renvoie à une circulaire du 22 février 1988 relative à « l'enregistrement par les communes des dernières volontés en matière de sépulture »:

« Les communes peuvent, à titre facultatif, recevoir les dernières volontés quant au mode de sépulture, exprimées, sur base volontaire, par leurs citoyens.

Il appartient donc à chaque commune de choisir librement si elle entend ou non rendre ce service à la population. En cas de choix positif, l'ensemble des citoyens qui le souhaitent doivent bénéficier du service offert.

L'enregistrement des dernières volontés quant au mode de sépulture n'implique aucune responsabilité de la part des communes quant à la recherche des personnes chargées des funérailles, quant à l'exécution des dernières volontés et à leur validité au regard de la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures (*Moniteur belge* du 3 août 1971).

De gemeenten moeten een zuiver passieve houding aannemen en zich ertoe beperken de laatste wilsbeschikking van de overledene mede te delen aan de personen die daartoe een aanvraag doen.

De modaliteiten van ontvangsten van inschrijving van de laatste wilsbeschikking inzake de wijze van teraardebestelling worden overgelaten aan de gemeenten.

De inschrijving van de laatste wilsbeschikking kan onder meer worden gedaan in een bijzonder bestand of in het hoofdregister van de bevolking in de 11e kolom, bestemd om allerlei inlichtingen te bevatten die nuttig kunnen worden gegroepeerd t.o.v. de naam van de inwoners, maar die, omwille van hun uitzonderlijke aard, geen plaats hebben onder specifieke rubrieken. In dat verband dient te worden beklemtoond dat de laatste wilsbeschikkingen inzake de wijze van teraardebestelling thans niet kunnen worden ingebracht in het Rijksregister van de natuurlijke personen, volgens de procedure bepaald bij artikel 3, derde lid, van de wet van 8 augustus 1983 tot inrichting van een Rijksregister van de natuurlijke personen (inbrengen van facultatieve informatie op verzoek van de gemeenten). Zo ook is de inschrijving van informatie ter zake beperkt tot de gemeente die ze ontvangt. Het doorsturen van die informatie naar andere gemeenten in geval van verandering van verblijfplaats van de betrokken personen is uitgesloten.

Het eerste subamendement wordt door zijn auteur ingetrokken.

*
* *

Het tweede subamendement en het amendement dat het voorstel van wet in zijn geheel vervangt, worden aangenomen bij eenparigheid van de 12 aanwezige leden.

*
* *

Dit verslag is goedgekeurd met eenparigheid door de 17 aanwezige leden.

De Secretaris,
R. VANLERBERGHE.

De Voorzitter,
E. CEREXHE.

Les communes sont tenues de garder une attitude purement passive et de se borner à informer des dernières volontés du défunt les personnes qui en font la demande.

Les modalités de réception et d'enregistrement des dernières volontés quant au mode de sépulture sont laissées à l'appréciation des communes.

L'enregistrement des dernières volontés peut notamment être effectué dans un fichier particulier ou dans la 11e colonne du registre principal de la population, destinée à contenir les observations de toute espèce qu'il est utile de grouper en regard du nom des habitants, mais qui, en raison de leur caractère exceptionnel, n'ont pu trouver place sous des rubriques spécifiques. Il convient de souligner à ce sujet que les dernières volontés quant au mode de sépulture ne peuvent actuellement être introduites au Registre national des personnes physiques, selon la procédure prescrite à l'article 3, alinéa 3, de la loi du 8 août 1983, organisant un Registre national des personnes physiques (introduction d'informations facultatives à la demande des communes). De même, l'enregistrement des informations en la matière est limitée à la commune qui les reçoit. La transmission desdites informations à d'autres communes, en cas de changement de résidence des personnes concernées, est exclue.

Le premier sous-amendement est retiré par son auteur.

*
* *

Le deuxième sous-amendement et l'amendement qui remplace la proposition de loi dans son ensemble ont été adoptés à l'unanimité des 12 membres présents.

*
* *

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité des 17 membres présents.

Le Secrétaire,
R. VANLERBERGHE.

Le Président,
E. CEREXHE.

TEKST AANGENOMEN
DOOR DE COMMISSIE

Enig artikel

Het enig artikel te vervangen als volgt:

« In de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging wordt een artikel *15bis* ingevoegd, luidende:

« *Artikel 15bis.* — 1° De teraardebestelling kan gebeuren door begraving of door lijkverbranding.

2° Elkeen kan tijdens zijn leven een vrijwillige schriftelijke kennisgeving van zijn laatste wilsbeschikking inzake de wijze van lijkbezorging richten tot de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn gemeente.

3° Deze kennisgeving wordt in het hoofdregister van de bevolking ingeschreven op de door de Koning bepaalde wijze.

4° Deze laatste wilsbeschikking wordt gelijkgesteld met de aanvraag om verlof tot lijkverbranding, voorzien in artikel 20, § 1, of met de akte voorzien in artikel 21, § 2. »

TEXTE ADOPTE
PAR LA COMMISSION

Article unique

Remplacer cet article par ce qui suit:

« Il est inséré dans la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures un article *15bis*, rédigé comme suit:

« *Article 15bis.* — 1° Il y a deux modes de sépulture: l'inhumation et l'incinération.

2° Toute personne peut, de son vivant, informer de son plein gré et par écrit l'officier de l'état civil de sa commune de ses dernières volontés quant au mode de sépulture.

3° Cette communication est consignée au registre principal de la population de la manière déterminée par le Roi.

4° Cet acte de dernière volonté est assimilé à la demande d'autorisation d'incinération prévue à l'article 20, § 1er, ou à l'acte prévu à l'article 21, § 2. »